

Jozef Israëls, zelf een Israëliet, teekende ons een Zoon van het Oude Volk. Rembrandt, wonende in de Amsterdamsche Jodenbuurt, gaf ons zijn Rabbi en vele andere Joodsche typen.

Geen wonder. Waar ge in de wereld verkeert en waar ge het boek der geschiedenis opslaat, overal ontmoet ge den Jood; en hij trekt u aan of stoot u af, al naar zijn en naar uw persoonlijkheid, maar aan hem voorbij kunt ge niet; ge moet op hem letten.

En zoo blijkt het, dat de Schrift gelijk heeft, wanneer ze den Jood een geheel eenige plaats aanwijst onder de volkeren der wereld. De Joden zijn het Oude Volk, het Volk. Niet maar een volk onder de volken, zooals Russen of Nederlanders of Slowaken, maar *het* Volk, omdat ze zijn het uitverkoren volk, Gods eigen volk.

Dat is op hun gelaat niet te lezen, maar toch zegt hun gelaat er iets van. Ge herkent den Jood terstond. Of ge een Engelschen Jood ziet of een Russischen Jood, ge ziet terstond, dat ge een Jood voor u hebt. Ze wonen tusschen de volken, maar hebben zich niet met de volken vermengd, dan bij uitzondering. In voorkomen en manieren en in taal zijn ze apart gebleven. Geen Israëlietisch kerkgenootschap, zooals men verkeerdelijk zegt, maar een Israëlietisch volk, dat met de anderen in ons vrije land gelijke staatsburgerlijke rechten geniet en er ook gebruik van maakt, en dat toch altijd een eigen volk blijft. Omdat het een volk is, met een verleden, maar ook met een toekomst.

Alleen een volk zonder heden. Nergens ter wereld vormen de Joden een staatkundige eenheid, ook niet waar ze talrijk zijn, en na de verwoesting van Jeruzalem hebben ze die nooit gevormd. Ze hebben geen eigen geschiedenis; ze leven mee in de geschiedenis der volken, en in den wereldoorlog stonden overal Joden tegenover Joden, strijdende voor niet-Joodsche belangen.

En toch kenden ze elkaar als Joden en hadden ze elkaar als Joden lief.

Het is niet de band van het gemeenschappelijk geloof, die hen samenbindt. De Joden zijn geen godsdienstige eenheid meer. Er zijn nog orthodoxe Joden, die gehecht blijven aan den godsdienst der vaderen. Wij Christenen, die het Oude Testament lezen, moeten ons daarbij niet vergissen; de orthodoxe Joden erkennen zeer zeker het Oude Testament, maar toch is de Talmoed, de uitlegging van de wet, hun voornaamste regel. Maar naast deze orthodoxe Joden zijn er ook vrijzinnige Joden, die ook godsdienstig zijn, maar zonder den Bijbel, en die dan ook in ons land aansluiting zoeken bij de federatie van vrijzinnige Christenen — wel een teeken, dat voor geen van beide Jezus Christus de Heiland is.

En misschien nog talrijker is het aantal onverschillige Joden, die niet meer zich storen aan de wet; die den Sabbat niet houden en de spijswetten niet achten, en zich in niets van andere onverschilligen onderscheiden. Ik woonde een vergadering van Zionistische Joden bij, en toen de spreker, een rabbi, zei, dat zij zich niet meer stoorden aan de wet, toen lachte de vergadering.

Geen gemeenschappelijk geloof bindt de Joden saam. Maar ze kennen elkaar als zonen van hetzelfde volk, en wat onder de volken hun smaad is, dat is onder hen zelf hun eere: geen Jood, die er niet trotsch op is, een Jood te zijn. In zijn dagelijksch morgengebed dankt elke Jood, die nog bidt, dat hij geboren is, dat hij als man geboren is, dat hij als Jood geboren is.

Ik kan me voorstellen, dat Rembrandts Rabbi, met zijn ernstig en vriendelijk gelaat, zoo hij thans leefde, verdriet zou hebben; dat menige rabbi en menige Talmoed-geloovige en wetgetrouwe Jood verdriet heeft over de afwijking van

zijn volk; dat menige Jood met een zucht de profetieën leest van Jeremia en Ezechiël en de historischeboeken van Ezra en Nehemia. „Wij zijn uit ons land verdreven, omdat wij de wet niet hielden,” zei mij een vrome Jood, en hij voelde de vreeze, dat ze er nooit zouden terugkeeren, zoo ze niet terugkeerden tot de wet en de getuigenis. Maar hoe ook een vrome Jood zal zuchten over zijn volk, hij zal toch dat volk niet verloochenen, hij zal toch blijven gelooven aan hun toekomst. Twintig eeuwen zwervens hebben het geloof aan de toekomst niet kunnen uitroelen uit het hart van Israël, en de groet bij het Pascha: „Het volgende jaar in Jeruzalem,” moge in de meeste gevallen verschrompeld zijn tot een blooten vorm, hij houdt toch altijd nog de gedachte in herinnering.

Ik zal niet spreken over het Zionisme, over de vernieuwde verwachting van den spoedigen terugkeer, in de laatste vijf-en-twintig jaren verwekt. Ik zal niet wijzen op het merkwaardige feit, dat het Heilige Land aan de Turken is ontruikt. Ik zal niet de aandacht vestigen op de spanning, waarmee al wat Jood heet, in deze dagen het oog heeft op Parijs, waar na den vrede met Duitschland en Oostenrijk ook die met Turkije aan de orde moet komen, en waar de vraag moet worden beantwoord, wat gedaan zal worden met Palestina, of het zal worden gegeven aan het eigen volk, om er een eigen staat te vestigen en nu reeds den droom van Theodoor Herzl van 1897 te vervullen.

Maar wel wil ik u dan opmerken, wat het is, dat den Rabbi zoo goeden moed doet houden en zulk een trotsche vreugde in het hart geeft, niettegenstaande den smaad en de minachting, die zoo vaak hun deel is. „Sympathie hebben wij nergens,” zei mij onlangs nog een Jood, die wel weet, dat ik sympathie heb voor zijn volk. Maar in het hart van elken Jood, die waarlijk Jood is, leeft een trotsch bewustzijn: de volken hebben geen sympathie voor ons, maar het beste, dat ze hebben, dat danken ze ons.

Wij Joden, zoo zeggen ze, wij hebben van God een opdracht in de wereld gekregen, en wij hebben die vervuld. Wij moesten de volken leeren, dat er maar één God is, Israëls God, en zie, alle volken belijden dien God, en roemen in hun boeken den God Israëls. Wij moesten tot de volken de wet brengen, en zie, alle volken erkennen in theorie, dat de wet van Mozes de rechtsregel behoort te zijn voor het onderling samenleven. Ze houden zich aan die wet nog niet stipt, en ze wijzigen ze nog wel in onderdeelen, maar in hoofdzaak geldt Israëls wet thans voor heel de wereld. In hun kerken lezen ze onze wet voor. Zoo roemt de Jood.

Hij vergist zich. Dat onder de Christelijke volken de wet van Mozes in eere is, dat is niet te danken aan de verstrooide Joden; dat is te danken aan de Joodsche apostelen, die door de Joden verworpen en versmaad zijn. Die apostelen hebben met de prediking van het kruis tegelijk de bekendheid met de wet en de profeten tot de volken der Heidenen gebracht, de wet en de profeten, die van Christus getuigden. En God heeft door dat Oude Testament de volken geleid tot gerechtigheid, ook waar de personen het Evangelie verwierpen.

Nee, niet aan de Joden dankt Europa zijn rechtsregels; wel aan het Joodsche Oude Testament, dat met het Christendom kwam, en, daar het een Goddelijk Woord is, ook zijn werking deed.

Hebben uw gedachten nooit in die richting zich begeven, Rabbi van Rembrandt, met dien peinzenden blik in uw donkere oogen, met dien ernstigen trek om uw gesloten mond? O, uw voorkomen spreekt van zooveel ernstige studie in wat gij toch ook erkent Gods Woord te zijn. Komt daar nooit in u op de gedachte, dat de verachte Jezus van Nazareth uw Messias zou kunnen zijn? Ik wil mij over u troosten met het woord van den profeet: Zij zullen zien, in Wien zij gestoken hebben, en zij zullen over Hem rouw bedrijven als over een eenigen Zoon.

Israël heeft een verleden. Het heeft geen heden. Maar het heeft een toekomst. Een toekomst, zoo heerlijk als geen ander volk.

A. L.

Naar een schilderij van Rembrandt.

EEN RABBI.

Overgenomen uit „Christendom in Woord en Beeld.”